

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Кафедра країнознавства та туризм*



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана  
з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

« 29 » 08 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
СЕЦЕСІОНІЗМ ТА СУЧАСНІ ПРОТЕСТНІ РУХИ**

для студентів

галузь знань  
напрямок підготовки  
освітній рівень  
освітня програма  
вид дисципліни

10 – Природничі науки  
106 – Географія  
магістр  
Політична географія та геополітика  
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: **Інна Тукаленко**, кандидат філософських наук, доцентка кафедри політології  
**Валентин Стафійчук**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри  
країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_ 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_ 20\_\_ р.

**КИЇВ – 2023**


Розробники:

**Інна Тукаленко**, к. філософ. н., доцентка кафедри політології

**Валентин Стафійчук**, к. геогр. н., доцент кафедри країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри країнознавства та туризму



(підпис)

Ольга ЛЮБИЦЕВА

(прізвище та ініціали)

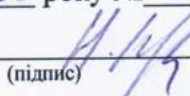
Протокол № 10 від « 30 » 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від « 28 » 08 2023 року № 6

Голова науково-методичної комісії

(підпис)



Наталія КОРОГОДА

(прізвище та ініціали)

« 28 » 08 2023 року

## ВСТУП

**1. Мета дисципліни** – ознайомити студентів із особливостями становлення та розвитку сучасних протестних та сепаратистських рухів. На основі застосування комплексу міждисциплінарних підходів, сучасних теорій та аналітичних здібностей сформувати методичні навички, що дозволять студентам класифікувати протестні акції і типи сепаратистських рухів; визначати передумови ескалації та зацікавлених учасників цих процесів; моделювати ймовірні сценарії розвитку, тенденції розгортання та наслідки протестів і відцентрових рухів у глобалізованому світі, що у сукупності дасть їм можливість розв'язувати складні задачі і прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері політичної географії та геополітики.

**2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають володіти базовими знаннями з царини соціально-політичних студій, зокрема бути обізнаним у питаннях функціонування політичної системи, взаємодії громадянського суспільства та держави, етапів зародження та вирішення соціально-політичних конфліктів.
2. Успішне опанування дисциплін «Геоглобалістика», «Геоконфліктологія», «Демократія: від теорії до практики».
3. Вміти застосовувати інформацію та знання в аналізі реальних політичних подій та процесів, зокрема критично ставитися до масиву публічної інформації й визначати її достовірність і значимість.
4. Володіти елементарними навичками наукового дослідження щодо пошуку, критичного відбору та систематизації інформації як прикладного так і теоретичного характеру.

**3. Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна «Сепаратизм та сучасні протестні рухи» ґрунтується на потребі осмислення змін у перебігу протестних та відцентрових рухів від 60-х років ХХ століття і передбачає, насамперед, необхідність пояснення феномену протестної і сепаратистської активності та виявлення їхніх джерел і чинників. Зокрема, аналізуються індикатори соціально-політичної напруженості та індекс дестабілізаційності протестного потенціалу. Розглядаються теоретичні моделі революцій (пост)індустріального суспільства і відцентрових рухів та здійснюється порівняння із специфікою революційних протестів постмодерної доби, включно із новітніми прикладами. Визначаються характерні риси новітніх революційних протестів та сепаратизму; класифікуються типи сучасних революцій (революції (refolution), електоральні революції (reelection), електронні революції (e-revolution)) та відцентрових рухів; акцентується увага на формах сучасної протестної боротьби та культури. Розглядається вітчизняний та світовий контекст протестних рухів та сепаратизму.

**4. Завдання (навчальні цілі)** – глибоке опанування студентами програмного матеріалу, засвоєння базових знань з важливих для даного курсу питань: еволюційні особливості протестних та сепаратистських рухів на засадах розуміння сучасних цивілізаційних цінностей, глобалізаційних процесів та закономірностей розвитку влади і публічної політики (СК13) та використання географічних і міждисциплінарних підходів, методів, геоінформаційних технологій при критичному їх осмисленні (СК3, СК7) та здійсненні фахових політико-географічних експертиз і моніторингу (СК5); здатність до абстрактного мислення, пошуку, обробки і аналізу необхідної інформації про протести і сепаратизм та їхні причини з різних джерел (ЗК1); політичні форми та риси сучасних протестних і типів сепаратистських рухів; диференційні ознаки новітніх революційних протестів, особливості сучасних мобілізаційних технологій; учасники, результати та наслідки революцій і відцентрових рухів; просторова специфіка поширення протестних та сепаратистських рухів у сучасному світі, їхній зв'язок з глобалізаційними і глокалізаційними трансформаціями, особливостями реалізації влади у

різних політичних системах, інтересами держав та співвідношенням різноманіття сил і акторів. До того ж студенти повинні вміти визначати технології впливу на ескалацію протестних і відцентрових настроїв та характеризувати їх, виокремлюючи чинники й приклади розгортання протестів і сецесій, виявляти зв'язок із подіями і процесами всередині та зовні держави. Закріпити у процесі навчання здатність виявляти, ставити та вирішувати конкретні проблеми (ЗК3); проводити дослідження на відповідному рівні і професійно виконувати у майбутньому науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультаційні функції стосовно протестних та сецесійних рухів (СК5), усвідомлюючи природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності, включно з її сучасними інтерпретаціями (СК12).

### 5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Поняття, передумови й причини політичного протесту та сучасних відцентрових рухів	Лекція, семінар	Бліц-опитування, робота на семінарі, тематична контрольна робота, залік	5
1.2	Теорії суспільно-політичних рухів, сецесії та теорію «Четвертого світу»	Лекція, семінар		5
1.3	Характерні риси сучасних революційних протестів та їхня роль в демократичному транзиті	Лекція, семінар		5
1.4	Класифікаційні особливості етапів трансформації новітніх революцій (від кінця 80-х років ХХ століття)	Лекція, семінар, самостійна робота		5
1.5	Конкретні приклади сучасних революційних протестів та їхні покрайні особливості	Лекція, семінар, самостійна робота		5
1.6	Театралізацію форм протестної активності як глобальної тенденції	Лекція, семінар, самостійна робота		5
1.7	Підходи до типології сецесії	Лекція, семінар, самостійна робота		5
1.8	Географію та регіональні особливості сецесійних рухів	Лекція, семінар, самостійна робота		5
2.1	Аналізувати передумови і причини визрівання протестних настроїв і сецесійних рухів та визначати їхні мобілізаційні ресурси	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарі, бесіда, дискусія, тематичні контрольні роботи, кейс-	5
2.2	Вирізняти специфіку історичних протестних та сецесійних рухів модерного часу	Семінар, самостійна робота		4

2.3	Критично осмислювати сучасні трансформації форм і методів політичних протестів та визначати їхній вплив на перебіг та результати протестів	Семінар, самостійна робота	стаді, презентація, бліц-опитування, залік	4
2.4	Вирізняти особливості сучасних революцій та виявляти вплив на них загальних глобалізаційних тенденцій	Семінар, самостійна робота		4
2.5	Здійснювати фахову оцінку ймовірності розгортання політичних протестів та сецесійних рухів і надавати рекомендації дій для превенції негативних наслідків зволікання у прийнятті рішень владою чи удавання до дій неадекватних ситуації	Семінар, самостійна робота		5
2.6	Визначати ключових агентів сучасних сецесійних рухів та їхні мотиви	Лекція, семінар, самостійна робота		5
2.7	Обґрунтовано аналізувати передумови сецесії у кожному конкретному випадку	Семінар, самостійна робота		4
2.8	Застосовувати широкий арсенал методів для всебічного вивчення сецесійних рухів	Семінар, самостійна робота		4
2.9	Пропонувати шляхи запобігання /вирішення конкретних прикладів сецесії	Семінар, самостійна робота		5
3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу іншомовного масиву професійних текстів, зокрема аудіо та відео матеріалів (електронних лекцій/курсів/диспутів/інтерв'ю тощо) та документальних матеріалів для оволодіння актуальними знаннями, всебічного розуміння предмету дослідження	Семінар, самостійна робота	Робота на семінарі, кейс-стаді, презентація, залік	10
3.2	Демонструвати знання і мислення в дискусійному форматі, беручі участь у професійному обговоренні винесених тем на наукових семінарах, обговореннях, дебатах тощо. Ефективно взаємодіяти з іншими для вирішення групових завдань.	Семінар, самостійна робота		
3.3	Оперувати інформаційними засобами, що сприяють у представленні результатів дослідження у систематизованому вигляді з використанням інфографіки тощо.	Семінар, самостійна робота		
4.1	Самостійно знаходити та критично осмислювати публіцистичні матеріали з відтворення та аналізу революційних подій і проявів сецесіонізму в різних країнах та актуальні наукові матеріали з цієї проблематики	Самостійна робота	Презентація, есе, участь у дискусіях, залік	10

4.2	Самостійно виконувати усі види контрольних завдань, максимально уникаючи надмірного цитування, прихованих запозичень та інших видів фальсифікатів.	Семинар, самостійна робота		
4.3	Бути відповідальними у здійсненні наукових досліджень на всіх його етапах, від підбору джерел до винесення аналітичних суджень.	Семинар, самостійна робота		

## 6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання																							
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.9	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	
Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку, у т. ч. у сфері політичної географії та геополітики, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіональним розвитком (ПР06).								+									+				+			+
Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, геоекологічні, політичні та геополітичні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіональним розвитком (ПР11).									+		+		+					+				+	+	+
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань (ПР17).	+	+	+	+	+	+	+												+	+		+		
Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики (ПР19).								+	+	+	+	+		+	+							+		

## 7. Схема формування оцінки:

**7. Схема формування оцінки:** рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами роботи на семінарах, написання 2-х тематичних контрольних робіт, бліцопитувань, рівня підготовки та здачі кейс-стаді і презентації.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови їх опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1 (знання)** – до 40%;
- результати навчання – **2 (вміння)** – до 40%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** – до 10%;
- результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 10%

**7.1. Форми оцінювання студентів:** У курсі передбачено дві змістовних частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарів, передбачені індивідуальні завдання (підготовка кейс-стаді та презентації) з актуальної проблематики. Завершується дисципліна складанням заліку.

**Семестрове оцінювання.** Кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні усіх передбачених видів робіт.

**Організація оцінювання.** Упродовж семестру після завершення відповідних тем (див. тематичний план дисципліни) проводяться тематичні контрольні роботи (перша включає теми 1-7, друга – 8-12). Тематичні контрольні роботи проводяться письмово у формі тестів та відкритих запитань і покликані виявити знання і навички отримані при опануванні відповідних тем. Кожна з робіт оцінюється у максимум 10 балів. Студенти, які склали тематичну підсумкову контрольну роботу на меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

На лекціях та семінарських заняттях для виявлення рівня засвоєння відповідних знань впродовж семестру проводять бліцопитування, які у підсумку формують до 5 балів підсумкової оцінки (підсумковий бал – середнє арифметичне усіх опитувань, кожне з яких оцінюється у 5 балів).

Семінарські заняття проходять згідно робочої навчальної програми за передбаченим розкладом і планом. Робота під час семінару також включає:

- участь в обговореннях актуальних теоретичних і прикладних проблем протестних рухів та сецесії (до 20 балів сумарно, що передбачає наявність 4 відмінних виступів за семестр);
- подання кейс-стаді на визначену тематику (до 5 балів);
- представлення презентації індивідуального/групового дослідження, яке стосується комплексного дослідження певного протестного руху чи прикладу сецесії (1 презентація, яка оцінюється у максимум 10 балів; презентації відбуваються за розкладом семінарських занять, починаючи з 1 квітня (тематика і графік презентацій узгоджується попередньо)). Оцінювання презентації відбувається за такими критеріями:
  - змістовна частина і розкриття теми – до 5 балів;
  - мультимедійна складова і подача результатів дослідження – до 3 балів;
  - відповіді на запитання – до 2 балів.

### **Оцінювання за формами контролю:**

	<b>ЗЧ1</b>		<b>ЗЧ2</b>	
	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
Семінар	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10
Презентація	-	-	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Бліцопитування	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	-	-
Кейс-стаді	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	-	-

Тематична контрольна робота *	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
<p>«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.  1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.  * – усі тематичні контрольні роботи (ТКР) мають розрахунково-аналітичний характер</p>				

**Умови допуску до заліку:** Рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів: при цьому студент має прийняти участь не менш ніж у третині семінарів, здати презентацію і кейс-стаді та написати обидві тематичні контрольні роботи. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

**Підсумкове оцінювання у формі заліку.** Залік проводиться в письмовій формі у вигляді розгорнутих і тестових завдань. **Максимальна** кількість балів на заліку – **40 балів**; **мінімальна** кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали** (60% від максимальних балів, що відводяться на залік).

**При простому розрахунку отримуємо:**

	Змістовна частина 1	Змістовна частина 2	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	18	18	24	60
<b>Максимум</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>40</b>	<b>100</b>

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

## 7.2.Шкала відповідності:

<b>Зараховано / Passed</b>	60-100
<b>Не зараховано / Fail</b>	0-59



**8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

<b>№ теми</b>	<b>Назва теми</b>	<b>Лекції</b>	<b>Семінари</b>	<b>Самост. робота</b>
<i><b>Змістовна частина 1. Сучасні протестні рухи</b></i>				
1	Політичний протест в епоху соціальних рухів	2		7
2	Джерела та чинники протестної поведінки.	2		7
3	Теорії суспільно-політичних рухів.	2		7
4	Демократична революція як сучасний протестний рух.	2		7
5	Сучасні форми протестної активності		2	7
6	Оксамитові революції (refolution)		2	7
7	Кольорові (електоральні) революції (reelection), електронні (мережеві) революції (e-revolution)		2	7
<i>Всього за ЗЧ 1</i>		<i>8</i>	<i>6</i>	<i>49</i>
<i><b>Змістовна частина 2. Сецесіонізм у сучасному світі</b></i>				
8	Сецесіонізм на сучасному етапі	2		7
9	Географія та особливості сецесіонізму в Європі	2	2	10
10	Географія та особливості сецесіонізму в Азії	2	2	10
11	Географія та особливості сецесіонізму в Африці		2	7
12	Географія та особливості сецесіонізму в Америці та Океанії		2	7
<i>Всього за ЗЧ 2</i>		<i>6</i>	<i>8</i>	<i>41</i>
<b>ВСЬОГО</b>		<b>14</b>	<b>14</b>	<b>90</b>

Загальний обсяг – **120 год.**, зокрема:

Лекцій – **14 год.**

Семінари – **14 год.**

Консультації – **2 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

## 9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

### Основна:

1. Бевз Т.А. Феномен «революція» у дискурсах мислителів, політиків, науковців. Київ, 2012. 176 с. URL: [http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/fenomen%20revolution site 151.pdf](http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/fenomen%20revolution%20site%20151.pdf)
2. Конфлікти, що змінили світ / Н. Іщенко (Гумба) та ін. Харків : Фоліо, 2020. 186 с.
3. Лейн Девід. «Кольорова» революція як політичний феномен. URL: [http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgiirbis/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP\\_meta&C21COM=S&2\\_S21P03=FILA=&2\\_S21STR=stmm\\_2010\\_1\\_4](http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgiirbis/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=stmm_2010_1_4)
4. Ченовет Е., Стефан М. Дж. Чому ненасильницький спротив ефективний. Стратегічна логіка громадянського конфлікту. Київ : Кліо, 2014. 304 с.
5. Dunnigan J. F., Bay A. A quick and dirty guide to war:... Paladin Press, 2008. 640 p.
6. Opp Karl-Dieter. Theories of Political Protest and Social Movements. A multidisciplinary introduction, critique, and synthesis. London, 2009.

### Додаткова:

7. Байковський П. Б., Зінько І. З. Регіональні та регіоналістські партії у політичному просторі Європи. *Грані*. 2013. № 6 (98). С. 144- 149.
8. Беліцер Н. Регіональна ідентичність і регіональний сепаратизм у сучасній Європі. Київ, 2013. URL: <http://www.csi.org.ua/www/?p=2735>
9. Бесараб М. Причини етнічного сепаратизму. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2009. Вип. 44. С. 269-280.
10. Возняк Т. Геополітичні контексти війни в Україні URL: [http://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/Geopolitychni%20konteksty%20vijny%20v%20ukrajini/geopolityka\\_zmist.htm](http://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/Geopolitychni%20konteksty%20vijny%20v%20ukrajini/geopolityka_zmist.htm)
11. Гирия Г.В. «Кольорові революції» їх сутність та вплив на еволюцію політичних систем на прикладі України та Грузії. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/32227/28896>
12. Горло Н. В. Етнічний сепаратизм і іредентизм як шляхи реалізації права націй на самовизначення: порівняльний аналіз. *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки*. 2011. Вип. 46 (4). С. 529-536.
13. Гришин М. Чи реальний сепаратизм в Україні? URL: <http://molotoff.info/rozdumi/analitika/2081-separatizm.html>
14. Гуменюк Наталка «Майдан Тахрір. У пошуках втраченої революції». URL: <http://ukraine.politicalcritique.org/2015/01/majdan-tahrir-vstup/>
15. Етнополітична карта світу XXI століття: Методичний і предметний коментарі / Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р. Тернопіль : Мандрівець, 2000. 240 с.
16. Ісакова Т. О. Політичний флешмоб як форма реалізації нових ідентичностей в інформаційному суспільстві. *Стратегічні пріоритети*. 2012. №3 (24). С. 144-151.
17. Ісакова Т.О. Протестні акції у країнах Близького Сходу: Інформаційно-комунікативний аспект. URL: [http://www.niss.gov.ua/public/File/Str\\_prioritetu/SP\\_4\\_2013.pdf](http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_4_2013.pdf)
18. Касьянова М., Данченко І. Етнічні конфлікти в Європі: виклики європейській ідентичності. *Історичні і політологічні дослідження*. 2011. № 1-2 (47-48). С. 320-324.
19. Педрик Кені. Карнавал революції. Центральна Європа 1989 р. Київ : «Часопис «Критика», 2006. 472 с.
20. Ключник Р. Сепаратизм як світова мегатенденція сучасності. *Політичний менеджмент*. 2011. № 6 (51). С. 120-129.

21. Кузик П. Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 220 с.
22. Кулик С. М., Мишляєв Т. Ю. Геополітичні наслідки проголошення незалежності Косово для Європи. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2008. № 6. С. 36-40.
23. Куницька Ганна. Протестна активність як складова політичної участі. URL: <http://social-science.com.ua/article/285>
24. Лажнік В. Й., Корольова Л. Л. Невизнані державні утворення як об'єкти сучасної політичної карти світу. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2008. № 1. С. 202-211.
25. Ланюк Євген. «Свободу не спинити!»: загальний огляд причин та наслідків революцій на Близькому Сході. URL: <http://zgroup.com.ua/article.php?articleid=4687>
26. Макмастер Г. Поля битв. Боротьба за захист вільного світу. Київ : Наш формат, 2023. 424 с.
27. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014). Чернівці : Книги – XXI ст., 2016. 552 с.
28. Паламарчук М. О. Виклики сепаратизму в Україні. Сучасний стан. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 4 (21). С. 64-68.
29. Панібудьласка В. Етнополітичний сепаратизм – поняття, зміст, форми і природа. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2009. Вип. 44. С.306-313.
30. Почепцов Г.Г. Віртуальні революції: використання віртуальних об'єктів при зміні влади. *Політичний менеджмент*. 2004. № 4 (7). С.10—22.
31. Сасин Г.В. Кольорові революції: сутність, основні риси, причини виникнення та політичні наслідки URL: [http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/sasyn\\_h.\\_the\\_colour\\_revolutions\\_essence\\_main\\_features\\_reasons\\_and\\_political\\_effects.pdf](http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/sasyn_h._the_colour_revolutions_essence_main_features_reasons_and_political_effects.pdf)
32. Сливка Р.Д. Застосування індексу недієздатності держав у дослідженні конфліктної ситуації в регіонах Чорного, Червоного морів та Східного Середземномор'я. *Географія та туризм*. 2010. Вип.10. С. 90-97.
33. Тимошенко В. Стафійчук В. Політико-географічні аспекти визнання незалежності Республіки Косово. *Географія та туризм*. 2016. Вип.36. С. 163-172.
34. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривденості. Київ : Наш Формат, 2020. 192 с.
35. Conflict Barometer: веб-сайт. URL: <https://hiik.de/conflict-barometer/current-version/?lang=en>
36. Handbook of Social Movements Across Disciplines Edited by Bert Klandermans and Conny Roggeband Free University Department of Social Sciences Amsterdam, The Netherlands. New York, 2007.
37. Oseguera María de la Luz Inclán. (2017). In the shadow of Sidney Tarrow's legacy Concepts in the study of Protest movements. *Política y gobierno*. 2017. №1. P. 189-212.
38. Tarrow Sidney. Strangers at the Gates. Movements and States in Contentious Politics. Cambridge University Press, 2012.